

Sygn. akt IV Pa 2/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2017r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – SSO Elżbieta Wojtczuk

Sędziowie: SO Katarzyna Antoniak (spr.)

SO Jacek Witkowski

Protokolant st. sekr. sąd. Dorota Malewicka

po rozpoznaniu w dniu 29 marca 2017r. w Siedlcach na rozprawie

sprawy z powództwa I. D.

przeciwko M. M. prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą (...) z siedzibą w D.

o ryczałt za noclegi

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Siedlcach IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 18 listopada 2016r. sygn. akt IV P 373/15

I. zmienia zaskarżony wyrok:

- w pkt I w ten sposób, że powództwo oddala,

- w pkt III w ten sposób, że odstępuje od obciążania powoda I. D. kosztami procesu,

- w pkt IV w ten sposób, że nieuiszczone koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa,

II. uchyla pkt V zaskarżonego wyroku,

III. odstępuje od obciążania powoda I. D. kosztami procesu za drugą instancję.

Sygn. akt: IV Pa 2/17 **UZASADNIENIE**

Wyrokiem z 18 listopada 2016r. Sąd Rejonowy w Siedlcach zasądził od pozwanej M. M. prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą (...) z siedzibą w D. na rzecz powoda I. D. kwotę 37.054,83 złotych tytułem ryczałtu za nocleg, z ustawowymi odsetkami, a następnie z odsetkami za opóźnienie w wysokości ustawowej, liczonymi od miesięcznych kwot należności wskazanych w wyroku, a w pozostałym zakresie oddalił powództwo; ponadto zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.800 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, nakazał ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1.215,66 złotych tytułem kosztów postępowania i wreszcie w części zasądzającej należność nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 1.826,67 złotych.

Rozstrzygnięcie to było wynikiem następujących ustaleń i wniosków Sądu Rejonowego:

W pozwie wniesionym w dniu 19 czerwca 2016r. powód I. D. domagał się zasądzenia od pozwanej M. M. prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą (...) z siedzibą w D. na jego rzecz kwoty 24.600 zł z ustawowymi odsetkami od kwot po 2.400 zł i w jednym przypadku od kwoty 600 zł od dnia następującego po upływie 14 dni od zakończenia przez powoda poszczególnej podróży służbowej do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że pracował u pozwanej od 23 marca 2014r. do 6 października 2014r. jako kierowca w transporcie międzynarodowym. Przebywał więc w podróżach służbowych. Wbrew przepisom nie otrzymywał jednak od pozwanej ryczałtu za nocleg, którego wysokość określił na kwotę dochodzoną pozwem.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu stanowiska pozwana podniosła, że powód z tytułu diet i ryczałtów za noclegi otrzymał wszelkie należności we właściwej wysokości, w tym z tytułu ryczałtu za noclegi kwotę 36.651,75 złotych przelewem bądź gotówką. Zaznaczyła, że powód miał zapewniony należyty nocleg w kabinie ciężarówki, nigdy się na takie warunki nie skarżył, nie korzystał z noclegów poza kabiną i nie przedstawiał rachunków za noclegi. Pozwana weszła w polemikę z wnioskami płynącymi z uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2014r. w sprawie II PZP 1/14. Jej zdaniem z uchwały tej wynika, że ryczałt za nocleg przysługuje jedynie jako zwrot poniesionych kosztów. Powód natomiast takich kosztów nie wykazał. Wyplacony powodowi ryczałt za noclegi należy więc traktować jako świadczenie nienależne.

W piśmie procesowym z 5 sierpnia 2016r. powód rozszerzył powództwo do kwoty 37.054,83 złotych z ustawowymi odsetkami od kwot z tytułu ryczałtu za noclegi wyliczonych przez biegłą księgową za poszczególne podróże służbowe powoda, od dnia przypadającego po 14 dni od zakończenia podróży do dnia zapłaty.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód I. D. w okresie od 1 kwietnia 2014r. do 6 października 2014r. był pracownikiem pozwanej M. M. prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą (...) w D., zatrudnionym na podstawie umowy o pracę na stanowisku kierowcy-mechanika, w pełnym wymiarze czasu pracy. Wysokość wynagrodzenia za pracę strony ustaliły na kwotę 1.680 złotych miesięcznie, plus diety oraz ryczałt w kwotach po 100 zł miesięcznie z tytułu pracy w godzinach nadliczbowych oraz pracy w godzinach nocnych. Jako kierowca samochodu ciężarowego powód wykonywał przewozy krajowe i zagraniczne. Na poczet wydatków służbowych w podróży otrzymywał od pozwanej zaliczki. Na okoliczność wyjazdów służbowych powoda pozwana sporządzała dokument „Polecenie wyjazdu służbowego” z opisanym przez powoda miejscami, datami i godzinami przebiegiem podróży oraz rachunkiem kosztów podróży, a także generowane komputerowo „Rozliczenie wyjazdu”. Na dokumentach tych pozwana wyliczała należności powoda z tytułu diet i ryczałtu za nocleg oraz podliczała jego wydatki służbowe. Na obu dokumentach powód po zakończeniu danego kursu składał swoje podpisy. W okresie zatrudnienia otrzymywał należności ze stosunku pracy w formie gotówkowej, kwitując ich odbiór na dokumencie KW oraz przelewami na rachunek bankowy. Na okoliczność otrzymania wynagrodzenia za pracę powód podpisywał zwykle listy płac. Czas pracy powoda był ewidencjonowany cyfrowym tachografem. Powód spędzał noclegi w kabinie służbowego auta. Zgodnie z opinią biegłej księgowej należny, a nie wypłacony powodowi przez pozwaną, ryczałt za noclegi za okres zatrudnienia wyniósł 37.054,83 złotych.

W przedstawionym stanie faktycznym Sąd Rejonowy stwierdził, że roszczenie powoda okazało się w pełni zasadne i podlegało uwzględnieniu w całości. Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art.2 pkt 7 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (t.j. Dz.U. z 2012 r., poz. 1155), obowiązującym od dnia 3 kwietnia 2010r., podróż służbowa to każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu, na polecenie pracodawcy przewozu drogowego poza miejscowość, będącego jego siedzibą lub wyjazdu poza tę miejscowość, w celu wykonania przewozu drogowego. W myśl zaś art. 4 powołanej ustawy, w zakresie w niej nieuregulowanym stosuje się przepisy ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy. Dalej, jak stanowi art.77⁵§1 kp, pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową. Warunki wypłacania należności z tytułu podróży

służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż państwowa lub samorządowa jednostka sfery budżetowej, określa się w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania (§3). Art.77⁵§5 kp stanowi zaś, że w sytuacji, gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie regulują warunków wypłacania należności z tego tytułu, pracownikowi przysługują należności z tytułu diet na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013r., poz.167). Paragraf 16 ust.1 przywoływanego rozporządzenia stanowi, że za nocleg podczas podróży zagranicznej pracownikowi przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem, w granicach limitu określonego w poszczególnych państwach w załączniku do rozporządzenia. W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu, o którym mowa w ust.1. Ryczałt ten nie przysługuje za czas przejazdu (ust.2). Przepisów ust.1 i 2 nie stosuje się, jeżeli pracodawca lub strona zagraniczna zapewniają pracownikowi bezpłatny nocleg (ust.4).

Sąd Rejonowy wskazał, że podziela stanowisko, zgodnie z którym umożliwienie przez pracodawcę kierowcy w transporcie międzynarodowym spania w kabinie samochodu ciężarowego, nawet przystosowanej do takich celów, nie stanowi zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu w rozumieniu rozporządzenia w sprawie należności z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (uchwała składu Siedmiu Sędziów SN z 12 czerwca 2014r. w sprawie II PZP 1/14, Lex nr 1469181 oraz wyrok SN z 10 września 2013r., w sprawie I PK 71/13, Lex nr 1427710).

Sąd pierwszej instancji podniósł, że nie dał wiary twierdzeniom pozwanej, iż wypłaciła powodowi wszystkie należności za pracę za sporny okres, w tym diety i ryczałt za noclegi. Swoich twierdzeń pozwana nie poparła dowodami, a to na niej spoczywał w tym zakresie ciężar dowodu. Utrzymawała, że dowodem na wypłatę powodowi ryczałtu za nocleg jest dokument „Rozliczenie wyjazdu”, na którym każda podróż powoda jest szczegółowo rozpisana pod względem składników należności za podróże służbowe i ich wysokości oraz dokument „Polecenie wyjazdu służbowego”, na którego rewersie powód kwitował odbiór kwot wyliczonych w tym pierwszym dokumencie. Zdaniem Sądu Rejonowego wskazane dokumenty są jednak w tym zakresie niewiarygodne, a rzeczywistość oddają przedłożone przez pozwaną dokumenty KW i potwierdzenia przelewów. Przyznała ona bowiem, że wynagradzała kierowców stałą stawką za kurs na danej trasie. O tym, że pozwana wypłacała stałą stawkę za konkretną trasę zeznał również sam powód, przesłuchani świadkowie i taki sposób rozliczania się stron potwierdzają dokumenty KW oraz potwierdzenia przelewów. W tych okolicznościach Sąd Rejonowy przyjął, że obok list płac to te dokumenty stanowią dowód wypłacenia powodowi konkretnych sum, na które opiewają, przy czym są to zawsze równe kwoty. W przekonaniu Sądu Rejonowego gdyby przyjął, że powód otrzymywał to, co wynika z drugiej strony dokumentu „Polecenie wyjazdu służbowego” oraz to, co wynika z dokumentów KW i potwierdzeń przelewów, oznaczałoby to, że za okres 6 miesięcy pracy otrzymał od pozwanej blisko 80 tys. złotych, tj. ponad 13 tys. złotych miesięcznie, co jest sprzeczne z zeznaniami obu stron w tym zakresie. Stawiałoby to poza tym pod znakiem zapytania ekonomiczny sens prowadzenia przez pozwaną działalności gospodarczej. Ponadto skoro powód faktycznie otrzymywałby należności, które miał kwitować na drugiej stronie „Polecenia wyjazdu służbowego”, to nie byłoby potrzeby wystawiania dodatkowego dokumentu w postaci KW, a tym bardziej wyszczególniać w nim należności liczone jako okrągłe sumy za poszczególne kursy. W konsekwencji powyższego bez większego znaczenia były, w ocenie Sądu Rejonowego, twierdzenia powoda oraz świadków, że podpisy na dokumencie „Polecenia wyjazdu służbowego” składali „in blanco”, skoro sam dokument z racji powyższych mankamentów nie posiada wartości dowodowej.

Biegła księgowa obliczyła należności powoda z tytułu ryczałtu za nocleg na kwotę 37.054,83 złotych, również dochodząc do wniosku, że pozwana w ogóle nie wypłacała powodowi tego rodzaju należności. Dodatkowym argumentem za takim stanowiskiem jest to, że w świetle list płac, dokumentów KW i potwierdzeń przelewów należności, których wypłata wynika z tych aktów nie wystarczyłyby nawet na pokrycie wynagrodzenia za pracę powoda oraz należnych mu diet. Sąd Rejonowy wskazał, że podzielił wnioski wyrażone w opinii biegłego księgowego, mając na uwadze rangę opinii sporządzonej przez doświadczonego i stałego biegłego z listy biegłych sądowych. Podniósł, że sposób uzasadnienia opinii, tj. umotywowania postawionych przez biegłego wniosków, pozwolił na przejrzyste

zapoznanie się z wyrażonym w nich stanowiskiem, a w konsekwencji zrozumienie argumentów wskazujących na słuszność postawionych tez. Opinia ta jest oczywista i nie zawiera skomplikowanych ocen, ani rozważań na wysokim stopniu abstrakcji. Twierdzenia biegłej poparte zostały rzeczową, logiczną i spójną argumentacją, pozwalającą na kontrolę zasadności jego stanowiska.

Mając na uwadze wyliczenia biegłej oraz rozszerzenie powództwa przez powoda do ustalonej przez biegłą kwoty Sąd Rejonowy zasądził od pozwanej na rzecz powoda dochodzoną kwotę. Sąd Rejonowy podkreślił, że zaniechanie przez sąd doręczenia odpisu pisma z rozszerzeniem powództwa stronie pozwanej i poprzestanie na fakcie doręczenia odpisu tego pisma bezpośrednio przez stronę je wnoszącą nie niweczy skutków wniesionego pisma. Rozszerzenie przez powoda powództwa pismem z 5 sierpnia 2016r. należało zatem uznać za skuteczne, zgodne z wnioskami płynącymi z uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2016 r., w myśl której odpis pisma procesowego rozszerzającego powództwo nie podlega doręczeniu na podstawie art.132§1 kpc (sygn. akt III CZP 95/15, www.sn.pl).

Obok kwoty głównej roszczenia zasądzeniu podlegały również ustawowe odsetki, a następnie odsetki za opóźnienie. W tym miejscu Sąd Rejonowy zauważył, że z obowiązujących przepisów, w szczególności rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 167), nie wynika - jak wydaje się sądzić strona powodowa - aby pracodawca był zobowiązany wypłacić pracownikowi należności z tytułu podróży służbowych w terminie 14 dni od dnia zakończenia podróży, ale tylko tyle, że pracownik ma taki termin na rozliczenie kosztów tej podróży. Zasadzając więc na podstawie art.481§1 kc w zw. z art.300 kp odsetki, Sąd Rejonowy zasądził je od dnia następującego po dniu, do którego w myśl art.85§2 kp kp powinna nastąpić wypłata wynagrodzenia za pracę, do dnia zapłaty, przy czym należności z podróży służbowej zaczynającej się w jednym miesiącu, a kończącej już w drugim, zaliczył na poczet należności za pracę z tego drugiego miesiąca. Dalej idące powództwo o odsetki Sąd pierwszej instancji oddalił.

Wobec uwzględnienia roszczenia powoda niemal w całości, Sąd Rejonowy na podstawie art.98§1 i 3 kpc oraz §11 ust.1 pkt 2 i §6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2003r., Nr 163, poz. 1349 ze zm.) obciążył pozwaną kosztami zastępstwa procesowego powoda, a ponadto zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu obciążył pozwaną wydatkami postępowania związanymi ze sporządzeniem opinii przez biegłą oraz kosztami stawiennictwa świadków na rozprawie.

O rygorze natychmiastowej wykonalności Sąd pierwszej instancji orzekł na podstawie art.477²§1 kpc, do kwoty 1.826,67 złotych.

Od powyższego wyroku apelację złożyła pozwana, reprezentowana przez pełnomocnika, zaskarżając go w części ,tj. w zakresie pkt I, III, IV i V, a zatem w zakresie rozstrzygnięć zasądzających od pozwanej na rzecz powoda należność główną z odsetkami, znoszących wzajemnie między stronami koszty procesu, obciążających ją kosztami sądowymi oraz w punkcie nadającym wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności. Wyrokowi temu zarzuciła

1. naruszenie przepisów prawa procesowego ,tj.:

a. art.132§1 kpc poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na zaniechaniu przez Sąd pierwszej instancji doręczenia odpisu pisma procesowego powoda, stanowiącego rozszerzenie powództwa pozwanej i poprzestanie na fakcie doręczenia odpisu tego pisma bezpośrednio przez stronę je wnoszącą,

b. art.321§1 kpc poprzez jego niezastosowanie polegające na orzekaniu przez Sąd pierwszej instancji ponad żądanie zgłoszone przez powoda w pozwie, pimo tego, że powództwo nie zostało skutecznie rozszerzone w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji,

2. naruszenie przepisów prawa materialnego ,tj. art.21a ustawy z 16 kwietnia 2004r. o czasie pracy kierowców w zw. z art.77.5§2, 3 i 5 kodeksu pracy w związku z §16 ust.1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29

stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poprzez błędne ich zastosowanie, pomimo że w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art.2 Konstytucji RP .

Wskazując na powyższe pozwana wniosła

1) o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania przed sądem pierwszej instancji, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych,

ewentualnie o

2) uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania

a ponadto o

3) zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów procesu za drugą instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powód, reprezentowany przez pełnomocnika, wniosł o oddalenie apelacji i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej okazała się uzasadniona i skutkowałą zmianą zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że Sąd Okręgowy nie uwzględnił zarzutów naruszenia prawa procesowego ,tj. art.132§1 kpc i art.321§1 kpc, co w ocenie skarżącej miało skutkować orzekaniem przez Sąd Rejonowy ponad żądanie sformułowane w pozwie. Należy wskazać, że w uchwale z 21 stycznia 2016r. w sprawie III CZP 95/15 (OSNC 2017r., nr 1, poz.7) Sąd Najwyższy wskazał, że odpis pisma procesowego zawierającego rozszerzenie powództwa nie podlega doręczeniu na podstawie art.132§1 kpc, a zatem pismo takie - na zasadzie pozwu – powinno być wniesione do sądu w odpisie dla strony przeciwnej i to sąd powinien dokonać doręczenia odpisu takiego pisma stronie pozwanej. Sąd Najwyższy argumentował, że taki sposób doręczenia pisma zawierającego rozszerzenie powództwa jest istotny m.in. z punktu widzenia zawiśnięcia sporu w tym zakresie, może mieć też znaczenie dla kwestii ustalenia przedawnienia roszczenia. Sąd Okręgowy nie kwestionuje powyższego poglądu. Jednakże mając na uwadze okoliczności przedmiotowej sprawy ,tj. brak wątpliwości co do otrzymania przez pozwaną odpisu pisma z 5 sierpnia 2016r. o rozszerzeniu powództwa, podtrzymanie przez powoda roszczenia w kwocie uwzględniającej rozszerzenie powództwa na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku i wdanie się przez pozwaną – na tej samej rozprawie - w spór co do podwyższonej kwoty roszczenia (protokół rozprawy z 4 listopada 2016r. k.327 akt sprawy) uznać należało, że w sprawie doszło do rozszerzenia roszczenia i tym samym zawiśnięcia między stronami sporu co kwoty roszczenia określonej przez powoda w piśmie z 5 sierpnia 2016r.

Przechodząc do zarzutu naruszenia prawa materialnego Sąd Okręgowy stwierdził, że zarzut ten jest uzasadniony. Jak wynika z pozwu, podstawę żądania powoda, reprezentowanego przez pełnomocnika, zasądzenia od pozwanej na jego rzecz ryczałtów za noclegi stanowił przepis art.77.5§3-5 kp w zw. z art.21a ustawy z 16 kwietnia 2004r. o czasie pracy kierowców (vide: strona 2 i 3 pozwu). Z kolei z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd pierwszej instancji zasądzając od pozwanej na rzecz powoda kwotę 37 054,83 złotych tytułem ryczałtu za nocleg kierowca się wynikami postępowania dowodowego w zakresie płatności tych należności przez pozwaną na rzecz powoda oraz przepisem art.2 pkt 7 w/w ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o czasie pracy kierowców (t.j. Dz.U. z 2012r., poz. 1155), obowiązującym od 3 kwietnia 2010r. i wprowadzającym definicję podróży służbowej, w myśl której podróż służbowa to każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu, na polecenie pracodawcy przewozu drogowego poza miejscowość, będącą jego siedzibą lub wyjazdu poza tę miejscowość, w celu wykonania przewozu drogowego i dalej

przepisem art.4 powołanej ustawy, zgodnie z którym w zakresie nieuregulowanym ustawą stosuje się przepisy ustawy z 26 czerwca 1974r. - Kodeks pracy. Przechodząc z mocy wskazanego odesłania na grunt kodeksu pracy, Sąd Rejonowy podniósł dalej, że jak stanowi art.77⁵§1 kp, pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową, przy czym warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż państwowa lub samorządowa jednostka sfery budżetowej, określa się w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania (§3). Art.77⁵§5 kp stanowi zaś, że w sytuacji, gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie regulują warunków wypłacania należności z tego tytułu, pracownikowi przysługują należności z tytułu diet na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 167). Sąd Rejonowy wskazał ponadto, że podziela stanowisko, zgodnie z którym umożliwienie przez pracodawcę kierowcy w transporcie międzynarodowym spania w kabinie samochodu ciężarowego, nawet przystosowanej do takich celów, nie stanowi zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu w rozumieniu przepisu §9 ust.4 rozporządzenia w sprawie należności z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (uchwała składu Siedmiu Sędziów SN z dnia 12 czerwca 2014 roku, II PZP 1/14, Lex nr 1469181 oraz wyrok SN z dnia 10 września 2013 r., I PK 71/13, Lex nr 1427710). Mając na uwadze powyższe oraz regulacje paragrafu §16 ust.1 i 2 obowiązującego aktualnie rozporządzenia z 29 stycznia 2013r. w sprawie należności (...) z tytułu podróży służbowej stanowiącego, że za nocleg podczas podróży zagranicznej pracownikowi przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem, w granicach limitu określonego w poszczególnych państwach w załączniku do rozporządzenia, a w razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, ryczałt w wysokości 25% limitu, o którym mowa w ust.1. Sąd Rejonowy uwzględnił roszczenie powoda o ryczałt za noclegi do wskazanej wyżej kwoty.

Zasadność zarzutu apelacyjnego sformułowanego przez pozwaną co naruszenia przez Sąd Rejonowy prawa materialnego wynika ze zmiany stanu prawnego, która nastąpiła po wydaniu wyroku przez Sąd pierwszej instancji, a wynikała w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016r. w sprawie K 11/15 (opublikowanego w Dz.U. z 2016r., poz.2206 ogłoszonego w dniu 29 grudnia 2016r.), który w pkt 1 sentencji tego wyroku stwierdził, że art.21a ustawy z 16 kwietnia 2004r. o czasie pracy kierowców w związku z art.77.5§2, 3 i 5 Kodeksu pracy w związku z §16 ust.1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym jest niezgodny z art.2 Konstytucji. Jak wynika z uzasadnienia powyższego wyroku u podstaw takiego rozstrzygnięcia leżało zakwestionowanie przez Trybunał Konstytucyjny sposobu legislacji w przedmiocie należności kierowców w transporcie międzynarodowym i w konsekwencji nie uwzględnienia tego, że w ustawie o czasie pracy kierowców ustawodawca stworzył autonomiczną definicję podróży służbowej, która to podróż stanowi w istocie rodzaj wykonywanej przez kierowców pracy i w związku z tym do tej grupy zawodowej nie można stosować – na zasadzie odesłania - zasad ustalania należności za podróże służbowe pozostałych pracowników. Zgodnie z art.190 ust.1 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997r. orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą, a w myśl art.190 ust.3 Konstytucji orzeczenie Trybunału wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. W świetle powyższego orzeczenie o niekonstytucyjności powyższych uregulowań skutkowało utratą mocy przez te przepisy w rozpatrywanym przez Trybunał Konstytucyjny zakresie, a to oznacza, że w okolicznościach sprawy odpadła podstawa prawna do uwzględnienia roszczenia powoda o ryczałty za noclegi z tytułu odbywanych przez niego podróży służbowych w ramach wykonywanych przewozów międzynarodowych. W tym miejscu konieczna jest jednak dodatkowa uwaga. O ile bowiem swojego prawa do ryczałtów za noclegi powód upatrywał w przytoczonym wyżej art.21a ustawy o czasie pracy kierowców oraz wskazanych w tym przepisie regulacjach kodeksu pracy odsyłających dalej do przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej (u pozwanej nie obowiązywał regulamin wynagradzania, a strony nie przewidziały prawa powoda do ryczałtów za noclegi w umowie o pracę), o tyle Sąd Rejonowy w uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia nie powołał się na przepis art.21a ustawy o czasie pracy kierowców, będący przedmiotem

oceny i w/w rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego, ale wskazując na definicję podróży ustawy służbowej sformułowaną w art.2 pkt 7 ustawy o czasie kierowców oraz art.4 teje ustawy odsyłający w zakresie nieuregulowanym w ustawie do przepisów Kodeksu pracy wskazał na przepisy art.77.5§2-3 i 5 kp i dalej na przepisy rozporządzenia wykonawczego. W ocenie Sądu Okręgowego tak sformułowana przez Sąd Rejonowy podstawa prawna uwzględnienia roszczenia powoda o ryczałt noclegi nie uchyla trafności powyższego zarzutu naruszenia prawa materialnego. Sąd Rejonowy poszukując podstawy prawnej dla rozstrzygnięcia o roszczeniu w zakresie ryczałtów za noclegi, po uchyleniu - na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego – stosowania art.21a ustawy o czasie pracy kierowców, „sięgnął” po przepis art.4 kp zastępując nim niejako przepis art.21a ustawy stanowiący dotychczas podstawę do stosowania wymienionych w tym przepisie uregulowań kodeksu pracy. W ocenie Sądu Okręgowego taka podstawa prawna rozstrzygnięcia o tym roszczeniu jest błędna. Pozostaje w sprzeczności z rozstrzygnięciem Trybunału Konstytucyjnego i wyrażonym w nim trafnym poglądem co do autonomicznej definicji podróży służbowej na gruncie przepisów ustawy o czasie pracy kierowców i w związku z tym brakiem uzasadnienia do stosowania – na zasadzie odesłania - zasad ustalania należności za podróże służbowe pozostałych pracowników. Wprowadzenie przez ustawodawcę regulacji zawartej w art.21a ustawy o czasie pracy kierowców - mimo równoległego uregulowania zawartego w art.4 tej ustawy - (obie regulacje odsyłają do przepisów kodeksu pracy) pokazuje, że obok autonomicznej definicji podróży służbowej na gruncie tej ustawy, ustawodawca widział potrzebę szczególnego uregulowania kwestii należności przysługujących pracownikom zatrudnionym na stanowisku kierowcy z tytułu odbywania podróży służbowej. W tych zaś okolicznościach uzasadniony jest wniosek, że orzeczenie przez Trybunał Konstytucyjny o niekonstytucyjności przepisu art.21a w/w ustawy skutkuje brakiem podstaw do sięgania po regulacje zawarte w kodeksie pracy mimo dalszego obowiązywania przepisu art.4 Kodeksu pracy. Przyjęcie przeciwnego wniosku prowadziłyby do konstatacji, że ustawodawca nie działał racjonalnie wprowadzając do ustawy o czasie pracy kierowców szczególny przepis art.21a, oraz że zakwestionowany przez Trybunał przepis można „zastępować” innym, nie uwzględniając przy tym poglądu Trybunału Konstytucyjnego co do materialnoprawnej podstawy stosowania do kierowców uregulowań dotyczących należności z tytułu podróży służbowych odnoszących się do pozostałych grup pracowników, których to (pozostałych grup pracowników) praca nie polega na kierowaniu pojazdem i przemieszczeniu się daleko poza siedzibę pracodawcy lub inne miejsce wykonywania przez niego działalności. Z takich też względów Sąd Okręgowy nie podzielił poglądu Sądu Najwyższego zaprezentowanego w wyroku z 21 lutego 2017r. w sprawie I PK 300/15, na który powołał się powód w piśmie przygotowawczym z 28 marca 2017r. (k.367-368 akt sprawy). Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art.386§1 kpc zmienił zaskarżony wyrok w pkt I w ten sposób, że powództwo oddalił. W konsekwencji powyższego uchylił również pkt V zaskarżonego wyroku dotyczący rygoru natychmiastowej wykonalności.

Zmiana zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa nakazywała uznać, że powód przegrał proces, co wymagało modyfikacji rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji o kosztach procesu oraz nieuiszczonych kosztach sądowych, którymi Sąd Rejonowy obciążył pozwaną. W ocenie Sądu Okręgowego w wyniku oddalenia roszczenia powoda brak było podstaw do obciążania pozwanej nieuiszczonymi kosztami sądowymi, dlatego też Sąd Okręgowy zmienił pkt IV zaskarżonego wyroku i na podstawie art.113 w zw. z art.97 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2016r., poz.623) całość nieuiszczonych kosztów sądowych przejął na rachunek Skarbu Państwa. W odniesieniu do kosztów procesu za pierwszą instancję Sąd Okręgowy stwierdził, że zachodzą podstawy do zmiany rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego, ale nie w kierunku postulowanym przez pozwaną. Oddalenie powództwa zmieniło wynik sprawy na niekorzyść powoda, ale Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że w okolicznościach sprawy zachodzą przesłanki do odstąpienia od obciążania powoda kosztami procesu na podstawie art.102 kpc. Wytaczając powództwo o ryczałty za noclegi z tytułu podróży służbowych powód opierał się na regulacji zawartej w przepisie art.21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art.77.5§2, 3 i 5 kodeksu pracy i w związku z §16 ust.1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej. W dacie wniesienia pozwu w/w przepis ustawy o czasie pracy kierowców stanowił powszechnie obowiązującą normę prawną określającą zasady pokrywania przez pracodawcę kosztów podróży służbowej kierowcy. Oznacza to, że wytaczając przedmiotowe powództwo powód mógł być przekonany o zasadności swoich roszczeń. Przedstawiona wyżej zmiana stanu prawnego, wynikająca z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016r.

i skutkująca zmianą rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji, była okolicznością, której powód nie mógł przewidzieć. Dlatego w okolicznościach sprawy można mówić o wypadku szczególnie uzasadnionym, dającym podstawy do odstąpienia od obciążania powoda kosztami procesu – art.102 kpc. Mając to na uwadze Sąd Okręgowy zmienił pkt III zaskarżonego wyroku i odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu. Z tych samych względów i na tej samej podstawie Sąd Okręgowy odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu za drugą instancję.